

1. Бандурка О.М. Заходи адміністративного припинення в діяльності міліції: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Х., 1996. 16 с.; Голосніченко І.П. Адміністративне право України (основні категорії і поняття): навч. посібник. Ірпінь, 1998. 109 с.; Колпаков В.К. Адміністративно-деліктний правовий феномен: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2004. 528 с.; Коломоець Т.О. Адміністративний примус у публічному праві України: теорія досвід та практика реалізації: монографія. За заг. ред. В.К. Шкарупи. Запоріжжя: Поліграф, 2004. 404 с.; Комзюк А.Т. Заходи адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції: поняття, види та організаційно-правові питання реалізації: монографія. За заг. ред. О.М. Бандурки. Х.: Вид. Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. 336 с.; Кузьменко О.В. Процесуальні категорії адміністративного права: монографія. НАВСУ, Львів: ВАТ «Львівська книжкова фабрика «Атлас», 2004. 232 с.

2. Колпаков В.К. Деліктний феномен в адміністративному праві України: автореф. дис. ... доктора.. юрид. наук: 12.00.07. – Х., 2005. 36 с.

3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення регулювання відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 39. Ст. 372.

Ільков Василь Васильович,
доцент кафедри загальноправових дисциплін
та адміністрування юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
суддя Дніпропетровського окружного
адміністративного суду,
доктор юридичних наук, доцент

ЗАСТОСУВАННЯ ДЖЕРЕЛ ПРАВА ПІД ЧАС РОЗГЛЯДУ АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ОСКАРЖЕННЯМ РІШЕНЬ, ДІЙ ЧИ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ЇХ ПОСАДОВИХ ОСІБ

Конституцією України визначено фундаментальний принцип, згідно з яким в Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування [1]. Положеннями Конституції України також встановлено, що місцеве самоврядування реалізується як право територіальних громад самостійно вирішувати питання місцевого значення у межах Конституції України і Закону. Органи місцевого самоврядування, що представляють інтереси та спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст, в межах повноважень, визначених положеннями чинного законодавства України, приймають рішення, які є обов'язковими до виконання.

У практичній діяльності органи місцевого самоврядування здійснюють публічно-владні управлінські функції і мають широке коло повноважень, зокрема, у сфері соціального захисту людей, культурно-історичного розвитку, обслуговування комунальної власності, коштів і бюджету, врегулювання земельних правовідносин, а також надають адміністративні послуги на підставі законодавства, яке уповноважує або зобов'язує надавати такі послуги.

Окремі питання судового оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів місцевого самоврядування були предметом дослідження таких учених та практиків: В.М. Бевзенка, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпакова, Р.О. Куйбіди, О.В. Кузьменко, Р.С. Мельника, М.І. Смоковича, В.В. Сокурєнка та ін.

Визначальним конституційним принципом є реалізація особою права на судовий захист, яким встановлено, що кожному гарантується право на оскарження в судовому порядку рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб (частина друга статті 55 Конституції України).

3 жовтня 2017 року Верховною Радою України прийнято Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України». Вже 15 грудня 2017 року, одночасно з початком роботи новосформованого Верховного Суду, набула чинності нова редакція Кодексу адміністративного судочинства України [2].

Вивчення правозастосовної практики вказує на те, що часто позивачі, які звертаються до суду, і навіть судді, що відкривають провадження і здійснюють розгляд справи, можуть припускатися помилок під час визначення підсудності певних видів спорів, у яких стороною виступає орган (посадова особа) місцевого самоврядування.

Правильне визначення предметної та інстанційної підсудності адміністративного позову при його подачі до суду має наслідком швидкість та належність поновлення і захисту прав та інтересів позивача.

Згідно зі ст. 19 Кодексу адміністративного судочинства до справ, на які поширюється юрисдикція адміністративних судів, належать спори фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи індивідуальних актів), дій чи бездіяльності, крім випадків, коли для розгляду таких спорів законом встановлено інший порядок судового провадження [2].

У новій редакції Кодексу з'явилась нова, частина третя статті 19 (юрисдикція адміністративних справ), яка фактично змінила принцип розмежування юрисдикції – суб'єктний склад, адже головною ознакою публічно-правових спорів є участь у них суб'єкта владних повноважень.

Тепер адміністративні суди не розглядають позовні вимоги, які є похідними від вимог у приватно-правовому спорі і заявлені разом з ними, якщо цей спір підлягає розгляду в порядку іншого, ніж адміністративне, судочинства і перебуває на розгляді відповідного суду.

Таким чином, окремі справи за участю суб'єктів владних повноважень місцевого самоврядування можуть розглядатись у порядку господарського та цивільного судочинства у разі, якщо позовні вимоги є похідними від вимог у приватно-правовому спорі та у випадках, встановлених Законом.

Здійснюючи публічно-владні управлінські функції, в тому числі на виконання делегованих повноважень, органи місцевого самоврядування та їх посадові особи на виконання або невиконання цих функцій приймають рішення (нормативно-правові акти чи індивідуальні акти). Наслідком прийнят-

тя відповідного рішення, вчинення дій, бездіяльності органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, у випадку якщо вони порушують права та інтереси особи, є їх оскарження в судовому порядку. Таке судове оскарження здійснюється у порядку адміністративного судочинства.

Право на оскарження рішень, дій (бездіяльності) органів (посадових осіб) місцевого самоврядування виникає в осіб, щодо яких прийнято відповідне рішення, здійснено чи не здійснено дії, а також ву осіб, стосовно яких було вирішено питання про їхні права, свободи, інтереси та (або) обов'язки.

У новій редакції Кодексу адміністративного судочинства сформульовано визначення нормативно-правового акта та індивідуального акту. Адже від правильного визначення правової природи акта залежить не лише процедура ініціювання його оскарження, але й процедура судового розгляду відповідної справи. Так, нормативно-правовий акт – це акт управління (рішення) суб'єкта владних повноважень, який встановлює, змінює, припиняє (скасовує) загальні правила регулювання однотипних відносин, і який розраховано на довгострокове та неодноразове застосування. Індивідуальний акт – це акт (рішення) суб'єкта владних повноважень, виданий (прийнятий) на виконання владних управлінських функцій або в порядку надання адміністративних послуг, який стосується прав або інтересів визначеної в акті особи або осіб та дія якого вичерпується його виконанням або має визначений строк [2].

До внесення змін до КАС України від 3 жовтня 2017 року рішення (нормативно-правові акти чи індивідуальні акти), дії (бездіяльність) органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб належало розмежувати згідно з предметною юрисдикцією місцевих загальних судів як адміністративних судів.

Однак, згідно з чинною редакцією Кодексу адміністративного судочинства України адміністративні справи, у яких однією зі сторін є орган чи посадова особа місцевого самоврядування, посадова чи службова особа органу місцевого самоврядування, які здійснюють публічно-владні управлінські функції, тепер підсудні окружним адміністративним судам як судам першої інстанції.

Таким чином, при зверненні до адміністративного суду у випадку оскарження рішення (нормативно-правових актів чи індивідуальних актів), оскарження дій (бездіяльності) органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб важливо зосереджувати увагу на предметній підсудності цих справ. Адміністративні справи, у яких однією зі сторін є орган чи посадова особа місцевого самоврядування, посадова чи службова особа органу місцевого самоврядування, які здійснюють публічно-владні управлінські функції, підсудні окружним адміністративним судам як судам першої інстанції. Окремі справи за участі суб'єктів владних повноважень місцевого самоврядування можуть розглядатись у порядку господарського та цивільного судочинства, у випадку якщо позовні вимоги є похідними від вимог у приватно-правовому спорі.

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

2. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>